

Historia filozofii polskiej

*Wykład 1. Zagadnienia wstępne. Początki
refleksji filozoficznej w Polsce – Wincenty
Kadłubek i Witelon Ślązak*

Dr Magdalena Płotka

FILOZOFIA POLSKA

FILOZOFIA NARODOWA

„Filozofia jest jednym ze składników kultury umysłowej, do tego najbardziej syntetycznym, w którym odrębności narodowe występują w postaci bodaj najbardziej ogólnej, ale może i najbardziej zasadniczej. Toteż narody zachodnioeuropejskie wytworzyły z czasem pewien typ filozofowania, mimo pokrewieństwa - swoiste odrębności, co pozwala nam śmiało mówić np. o filozofii angielskiej lub francuskiej jako takich, choć pomiędzy tymi różnymi postaciami nieustannie od samego początku istnieje wzajemne oddziaływanie i nigdy nie wygasająca łączność”.

(W. Wąsik, Historia filozofii polskiej, s.12)

PERIODYZACJA FILOZOFII POLSKIEJ

- Okres przeduniwersytecki – X –XIV wiek
- SCHOLASTYKA – XIV\XVI w.
- FILOZOFIA RENEANSU – POŁOWA XVI w.
- FILOZOFIA OŚWIECENIA – swój szczyt rozwoju przeżywa w Polsce w ostatnich dziesięcioleciach XVIII w. i na początku XIX w,
- FILOZOFIA OKRESU ROMANTYZMU - MESJANIZM
- FILOZOFIA POZYTYWISTYCZNA – połowa XIX w.
- FILOZOFIA WSPÓŁCZESNA – XX w. Bardzo różne nurty:
  - Szkoła Lwowsko-Warszawska
  - Fenomenologia
  - Personalizm chrześcijański
  - Marksizm itd.

Średniowiecze polskie

X-XII wiek

- Okres twórczości naukowej obcych przybyszów

XIII i XIV wiek

- Okres twórczości Polaków wykształconych na obcych uniwersytetach

XV wiek

- Twórczość wyrosła w rodzimym środowisku uniwersyteckim (ośrodek badań naukowych)

Główne wątki filozoficzne u Kadłubka

- *Kronika* Kadłubka różni się tym od sto lat młodszej *Kroniki* Gala Anonima, że zawiera uogólnione refleksje moralistyczne
- Kadłubek porusza w niej wątki historiozoficzne i polityczne:
  - Sprawiedliwość w państwie
  - Ideał władcy
  - Dobro powszechne

Wpływ Kadłubka

- Inne idee zawarte w *Kronice*: miłość ojczyzny, dobro powszechne
- Refleksje Kadłubkowego dzieła przetrwały z poczytnością aż do powiek XV
- W zorganizowanym intelektualnym polskiego środowiska uniwersyteckiego zasilić bardziej dyskursywną myśl polityczno-filozoficzną
- Jeszcze w XV i XVI wieku Kronika Wincentego Kadłubka była czytana i komentowana, krytykowana lub wykorzystywana
- W latach 30-tych XV wieku stała się na Wydziale Sztuk Wyzwolonych przedmiotem wykładu w ramach kursu retoryki

PIERWSZY FILOZOF POLSKI

WITELO ŚLĄZAK (1225- 1280)

- POCHODZENIE POLSKIE - zdanie w ostatniej księdze dzieła *De perspectiva*: "W naszej ziemi, mianowicie w Polsce": "*In nostra terra, scilicet in Polonia*")
- Kształcił się w Paryżu studiując na Wydziale Sztuk
- W 1262 ukończył wydział prawny w Padwie
- Studiował też nauki ścisłe
- Zamierzał poświęcić się teologii
- Zaprzyjaźniony był z Wilhelmem Moerbecke, słynnym tłumaczem dzieł Arystotelesa, który był też przyjacielem Tomasza z Akwinu

PISMA WITELA

- De persepectiva (O optyce)
- Nauka o obrotach sfer niebieskich (Scientia motuum caelesticum)
- O filozofii natury (De philosophia naturali)
- Naturalne afekty duszy (Naturales animae passiones)

Pisma odnalezione przez Alexandra Birkenmajera:

- O naturze demonów (De natura daemonum)
- O najgłówniejszej przyczynie skruchy (De primaria causa poenitentiae)
- O inteligencjach (De intelligentiis)
- O porządku bytów (De ordine entium)

System kosmiczno-ontyczny Witelona

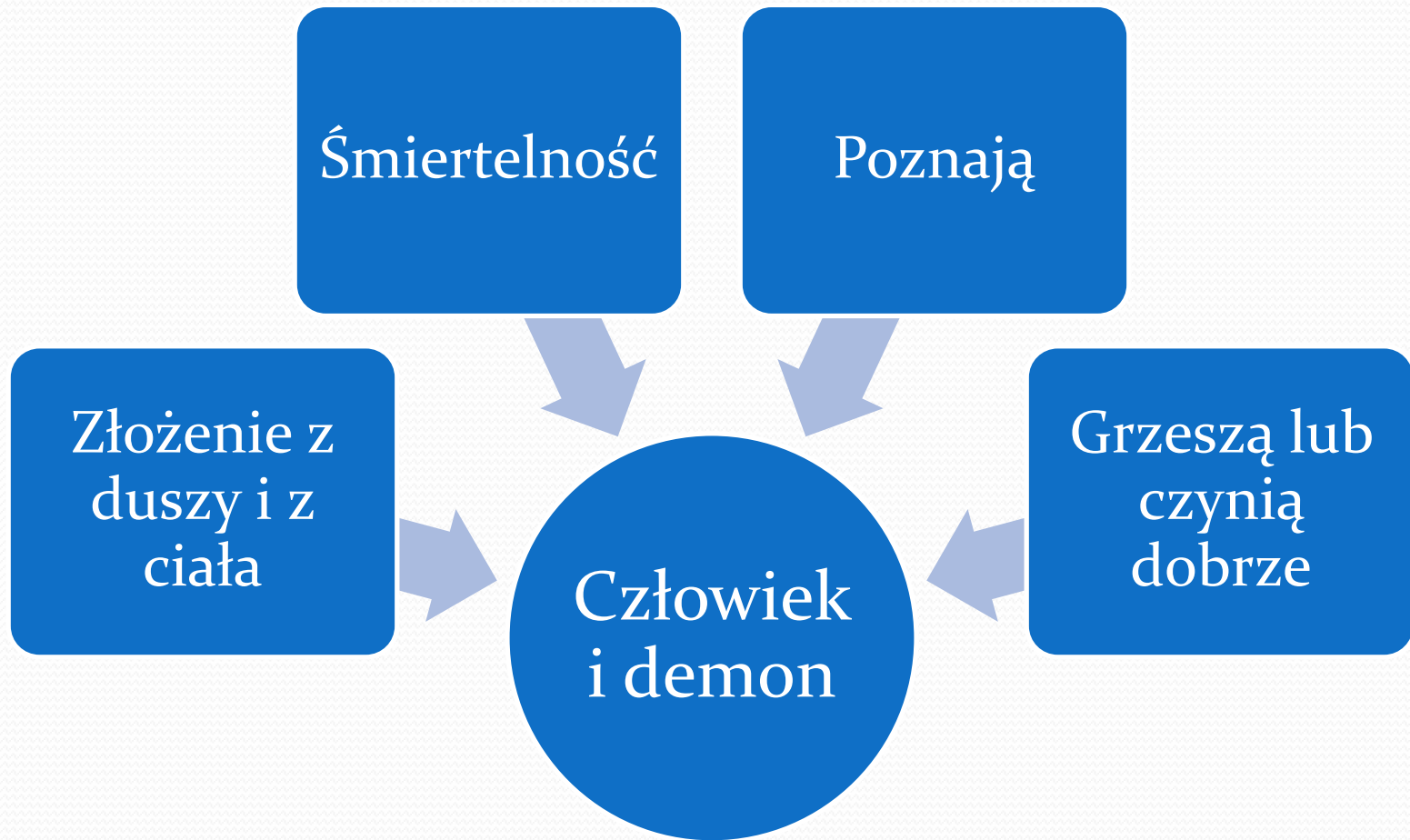
Bóg- Pierwszy Początek,
Mądrość, Jednia Czysta,
źródło wszystkich
innych bytów

Inteligencja przekazuje dobro
Boga niższym bytom- Lucyfer

Inteligencje – poruszcyciele sfer niebieskich i
niższych bytów

Demony, ludzie, zwierzęta.)

Części wspólne dla człowieka i demona

Podsumowanie

- Polską filozofię średniowieczną można podzielić na trzy okresy: X-XII wiek, XIII-XIV wiek oraz XV wiek.
- Najwybitniejsi myśliciele pierwszego okresu polskiej filozofii średniowiecznej to Wincenty Kadłubek i Witelon Ślązak
- Kadłubek w swojej *Kronice* (napisanej na zlecenie Kazimierza Sprawiedliwego) zajmował się zagadnieniami społeczno-etycznymi, głównie cnotą sprawiedliwości w państwie.
- Witelon zajmował się zarówno naukami przyrodniczymi (optyką), jak i metafizyką i antropologią. Widać u niego silne wpływy neoplatońskie.